

Határozatok Tára

A BÍRÓSÁG ÍTÉLETE (második tanács)

2014. június 19.*

„Előzetes döntéshozatal iránti kérelem — Szociálpolitika — 2000/78/EK irányelv — A foglalkoztatás és a munkavégzés során alkalmazott egyenlő bánásmód — A 2. cikk, a 3. cikk (1) bekezdésének c) pontja és a 6. cikk (1) bekezdése — Életkoron alapuló közvetlen hátrányos megkülönböztetés — Az életkor függvényében meghatározott köztisztviselői alapbér — Átmeneti rendszer — Az eltérő bánásmód fenntartása — Igazolások — Kártérítéshez való jog — A tagállam felelőssége — Az egyenértékűség és a tényleges érvényesülés elve”

A C-501/12–C-506/12., C-540/12. és C-541/12. sz. egyesített ügyekben,

az EUMSZ 267. cikk alapján benyújtott előzetes döntéshozatal iránti kérelmek tárgyában, amelyeket a Verwaltungsgericht Berlin (Németország), a Bírósághoz 2012. november 8-án érkezett 2012. október 23-i határozatával (C-501/12–C-506/12. sz. ügyek) és 2012. november 28-án érkezett 2012. november 13-i határozatával (C-540/12. és C-541/12. sz. ügy) terjesztett elő az előtte

Thomas Specht (C-501/12),

Jens Schombera (C-502/12),

Alexander Wieland (C-503/12),

Uwe Schönefeld (C-504/12),

Antje Wilke (C-505/12),

Gerd Schini (C-506/12)

és

a **Land Berlin**,

valamint

Rena Schmeel (C-540/12),

Ralf Schuster (C-541/12)

és

a **Bundesrepublik Deutschland**

között folyamatban lévő eljárásokban,

* Az eljárás nyelve: német.

A BÍRÓSÁG (második tanács),

tagjai: R. Silva de Lapuerta tanácselnök, J. L. da Cruz Vilaça, G. Arestis, J.-C. Bonichot és A. Arabadjiev (előadó) bírák,

főtanácsnok: Y. Bot,

hivatalvezető: A. Impellizzeri tanácsos,

tekintettel az írásbeli szakaszra és a 2013. szeptember 19-i tárgyalásra,

figyelembe véve a következők által előterjesztett észrevételeket:

- A. Wieland, G. Schini, R. Schuster, U. Schönefeld és R. Schmeel képviseletében E. Ribet Buse és R. Hildebrand Rechtsanwältin,
- a Land Berlin képviseletében M. Theis, meghatalmazotti minőségben,
- a német kormány képviseletében T. Henze és J. Möller, meghatalmazotti minőségben,
- az Európai Unió Tanácsa képviseletében M. Simm és J. Herrmann, meghatalmazotti minőségben,
- az Európai Bizottság képviseletében D. Martin és T. Maxian Rusche, meghatalmazotti minőségben,

a főtanácsnok indítványának a 2013. november 28-i tárgyaláson történt meghallgatását követően,

meghozta a következő

Ítéletet

- 1 Az előzetes döntéshozatal iránti kérelmek a foglalkoztatás és a munkavégzés során alkalmazott egyenlő bánásmód általános kereteinek létrehozásáról szóló, 2000. november 27-i 2000/78/EK tanácsi irányelv (HL L 303., 16. o.; magyar nyelvű különkiadás 5. fejezet, 4. kötet, 79. o.) 2. cikkének, 3. cikke (1) bekezdése c) pontjának és 6. cikke (1) bekezdésének értelmezésére vonatkoznak.
- 2 E kérelmeket a C-501/12–C-506/12. sz. ügyekben a Berlin tartomány köztisztviselőinek e hatósággal szemben, a C-540/12. és C-541/12. sz. ügyben pedig szövetségi köztisztviselőknek a Bundesrepublik Deutschlanddal szemben indított eljárás keretében terjesztették elő, amelyek tárgya e köztisztviselőknek a tekintetükben alkalmazott illetményrendszer besorolási fokozatainak belüli valamely fizetési fokozatba vagy átmeneti fizetési fokozatba történő besorolásának módja.

Jogi háttér

Az uniós jog

- 3 A 2000/78 irányelv célja, 1. cikke értelmében, „a valláson, meggyőződésen, fogyatékoságon, életkoron vagy szexuális irányultságon alapuló, foglalkoztatás és munkavégzés során alkalmazott hátrányos megkülönböztetés elleni küzdelem általános kereteinek a meghatározása az egyenlő bánásmód elvének a tagállamokban történő megvalósítására tekintettel”.

4 Ezen irányelv 2. cikke előírja:

„(1) Ezen irányelv alkalmazásában az »egyenlő bánásmód elve« azt jelenti, hogy az 1. cikkben említett okok alapján nem szabad semmiféle közvetlen vagy közvetett hátrányos megkülönböztetést tenni.

(2) Az (1) bekezdés alkalmazásában:

- a) közvetlen hátrányos megkülönböztetés akkor áll fenn, ha egy személy egy másikhoz képest kedvezőtlenebb elbánásban részesül, részesült vagy fog részesülni egy hasonló helyzetben az 1. cikkben hivatkozott okok bármelyike alapján;

[...]”

5 Az említett irányelv „Az irányelv hatálya” című 3. cikke (1) bekezdésének c) pontja kiköti, hogy ezt az irányelvet minden személyre alkalmazni kell, mind a köz-, mind a magánszféra vonatkozásában, beleértve az állami szerveket is, „az alkalmazási és munkakörülményekre [helyesen: alkalmazási és munkafeltételekre] [tekintettel], beleértve az elbocsátást is”.

6 Ugyanezen irányelv 6. cikke (1) bekezdésének értelmében:

„A 2. cikk (2) bekezdése ellenére a tagállamok rendelkezhetnek úgy, hogy az életkoron alapuló eltérő bánásmód nem jelent hátrányos megkülönböztetést, ha – a nemzeti jog keretein belül – egy törvényes cél által objektíven és ésszerűen igazolt, beleértve a foglalkoztatáspolitikát, a munkaerő-piaci és a szakképzési célkitűzéseket, és ha a cél elérésének eszközei megfelelők és szükségesek [helyesen: ha – a nemzeti jog keretein belül – jogszerű céllal, például jogszerű foglalkoztatáspolitikai, munkaerő-piaci, vagy szakképzési céllal objektív és ésszerű módon igazolható, valamint e cél elérésének eszközei megfelelők és szükségesek].

Az ilyen eltérő bánásmód magában foglalhatja, többek között:

- a) a foglalkoztatáshoz és a szakképzéshez történő hozzájutás [helyesen: a munkavállalás és a szakképzésben való részvétel] külön feltételekhez kötését, külön foglalkoztatási és munkafeltételeket, beleértve az elbocsátási és illetményi feltételeket, a fiatalok, az idősebb munkavállalók és a tartásra kötelezett személyek szakmai beilleszkedésének elősegítése vagy védelmük biztosítása céljából;
- b) a foglalkoztatáshoz vagy bizonyos foglalkoztatáshoz kapcsolódó előnyökhöz való hozzájutás minimumkorhatárhoz, szakmai tapasztalathoz vagy szolgálatban eltöltött időhöz kötését [helyesen: a munkavállalásnak vagy az ahhoz kapcsolódó egyes előnyöknek az életkorra, a szakmai tapasztalatra vagy a szolgálati időre vonatkozó minimumkövetelményekhez kötése];

[...]”

7 A 2000/78 irányelv „Jogvédelem” című 9. cikkének (1) bekezdése értelmében:

„A tagállamok biztosítják, hogy az irányelv által előírt kötelezettségek betartására szolgáló jogi és/vagy közigazgatási eljárások – beleértve az általuk megfelelőnek tartott egyeztetési eljárásokat – minden olyan személy számára hozzáférhetőek legyenek, akik úgy érzik, hogy az egyenlő bánásmód elve alkalmazásának elmulasztása miatt őket sérelem érte, még akkor is, ha az a jogviszony, amelyben a feltételezett hátrányos megkülönböztetés történt, már nem áll fenn”.

8 Ezen irányelv „Az irányelv betartása” című 16. cikke így rendelkezik:

„A tagállamok megteszik a szükséges intézkedéseket, hogy biztosítsák:

- a) bármely törvényi, rendeleti vagy közigazgatási rendelkezés eltörlését, amely az egyenlő bánásmód elvével ellentétes [helyesen: bármely, az egyenlő bánásmód elvével ellentétes törvényi, rendeleti vagy közigazgatási rendelkezés eltörlését];
- b) bármely, az egyenlő bánásmód elvével ellentétben álló rendelkezés, amelyet szerződés, kollektív szerződés, vállalati belső szabályzat, a szellemi szabadfoglalkozásúak, valamint a munkavállalók és munkáltatók szervezeteinek szabályzatai tartalmaznak, semmissé nyilvánítását vagy nyilváníthatóságát, vagy módosítását”.

9 Az említett irányelv szankciókról szóló 17. cikkének szövege az alábbi:

„A tagállamok meghatározzák az irányelv következtében elfogadott nemzeti rendelkezések megsértése esetén alkalmazandó szankciókat, és minden szükséges intézkedést megtesznek annak biztosítására, hogy azokat alkalmazzák. A szankciónak, amely állhat az áldozat részére fizetendő kártérítésből, hatékonynak, arányosnak és visszatartó erejűnek kell lennie. [...]”

A német jog

10 A 2000/78 irányelvet az egyenlő bánásmódról szóló, 2006. augusztus 14-i általános törvény (Allgemeines Gleichbehandlungsgesetz, BGBl. 2006 I, 1897. o., a továbbiakban: AGG) ültette át a belső jogba.

A köztisztviselők illetményéről szóló szövetségi törvény

11 A köztisztviselők illetményéről szóló szövetségi törvény (Bundesbesoldungsgesetz) 2002. augusztus 6-án hatályos változatában (a továbbiakban: a köztisztviselők illetményéről szóló régi törvény) a szövetségi köztisztviselők tekintetében 2009. június 30-ig, a Berlin tartomány tartományi köztisztviselői tekintetében pedig 2011. július 31-ig maradt hatályban. Ez a törvény képezte az e köztisztviselők tekintetében alkalmazandó illetményrendszer jogalapját.

12 A köztisztviselők illetményéről szóló régi törvénynek „Az alapilletmény kiszámítása” címet viselő 27. cikke így rendelkezett:

„(1) Az alapilletményt az illetményre vonatkozó ellentétes rendelkezés hiányában fizetési fokozatonként kell kiszámítani. A fizetési fokozatok közötti előrelépés a köztisztviselő besorolása szempontjából figyelembe vett évek számától és a teljesítményétől függ. A köztisztviselő vagy katona legalább annak a besorolási fokozatnak az alapilletményét kapja, amelybe kinevezték.

(2) Az alapilletmény az ötödik fizetési fokozatig kétévenként növekszik, majd a kilencedik fizetési fokozatig háromévenként, azt követően pedig négyévenként.

(3) Az A besorolási fokozatba sorolt köztisztviselők és katonák, akik tartósan kiemelkedő teljesítményt nyújtottak, előrehozva megkaphatják a következő, magasabb fizetési fokozatnak megfelelő alapilletményt (teljesítményen alapuló fizetési fokozat). Egy adott munkáltatónál az egy naptári éven belül ilyen módon teljesítményen alapuló fizetési fokozatba sorolt személyek száma nem haladhatja meg azon A besorolási fokozatba sorolt köztisztviselők és katonák számának 15%-át, akik a végső alapilletményt még nem érték el. Ha azt állapítják meg, hogy a köztisztviselő vagy katona teljesítménye

nem felel meg a tisztséghez kapcsolódó átlagos követelményeknek, a köztisztviselő mindaddig az adott fizetési fokozatban marad, amíg a teljesítménye a következő, magasabb fokozatba történő előrelépését nem teszi indokolttá. [...]"

- 13 E törvény „A besorolás szempontjából figyelembe vett évek száma” című 28. cikke az alábbiakat írta elő:

„(1) A besorolás szempontjából figyelembe vett éveket azon hónap első napjától kell számítani, amikor a köztisztviselő vagy katona a 21. életévét betöltötte.

(2) A a besorolás szempontjából figyelembe vett évek számításának a fenti (1) bekezdésében meghatározott kiindulópontját a 31. életév betöltését követő olyan időszakokra tekintettel ki kell tolni, amelyek köztisztviselőként vagy katonaként nem jogosították illetményre, ezeknek a 35. életév betöltéséig a negyedét, majd ezt követően a felét kell figyelembe venni. [...] Az egy hónapnál rövidebb időszakokat lefelé kell kerekíteni. A köztisztviselőként vagy katonaként járó illetménnyel azonos megítélés alá esik a főfoglalkozásként végzett szakmai tevékenységért közjogi munkáltatótól (29. cikk), közjogi kulturális közösségtől vagy azok szervezetétől, vagy bármely más olyan munkáltatótól kapott illetmény, amely alkalmazza a közszférában hatályos kollektív szerződéseket, vagy olyan kollektív szerződéseket alkalmaz, amelyek tartalma ezekkel gyakorlatilag azonos, és amelyek működésében az állam vagy más közjogi személyek jelentős részben részt vesznek, akár hozzájárulások vagy támogatások nyújtásával, akár más módon.

[...]"

A szövetségi köztisztviselők illetményéről szóló új törvény

- 14 A köztisztviselők illetményéről szóló 2009. július 1-jétől hatályos szövetségi törvénynek (a továbbiakban: a szövetségi köztisztviselők illetményéről szóló új törvény), amelyet a szövetségi közszolgálati jog reformjáról és átalakításáról szóló törvény (Dienstrechtsneuordnungsgesetz – a 2009. február 5-i DNeuG) 2. cikkeként fogadtak el, a személyi hatálya azokra a köztisztviselőkre korlátozódik, akik illetményüket a szövetségi államtól kapják.
- 15 A szövetségi köztisztviselők illetményéről szóló új törvénynek „Az alapilletmény kiszámítása” címet viselő 27. cikke ezt írja elő:

„(1) Az alapilletményt az illetményre vonatkozó ellentétes jogszabályi rendelkezés hiányában fizetési fokozatonként kell kiszámítani. A következő magasabb fizetési fokozatba való előrelépés a követelményeknek megfelelően megszerzett szolgálati időtől (tapasztalat) függ.

(2) Minden olyan állásba való első kinevezés esetén, amely a jelen törvény hatálya alá tartozó illetményre jogosít, az 1. fizetési fokozatnak megfelelő alapilletményt kell meghatározni, nem érintve a fenti 28. cikk (1) bekezdésének alkalmazásában a korábbi időszakok köztisztviselők tekintetében történő beszámítását, illetve a 4. cikk negyedik mondata alkalmazásában az alapilletmény katonák tekintetében történő kiszámítása más módjait. [...].

(3) Az alapilletmény az 1-es fokozatban kétéves, a 2–4-es fokozatban hároméves, az 5–7-es fokozatban pedig négyéves tapasztalatszerzési időt követően emelkedik. [...] A köztisztviselői illetményre nem jogosító időszakok időtartama késlelteti a köztisztviselő előrelépését, ami nem érinti a fenti 28. cikk (2) bekezdésében foglalt rendelkezéseket. [...]

(7) Tartósan kiemelkedő teljesítmény esetén az A illetményrendszer hatálya alá tartozó köztisztviselők javára már előre a következő magasabb fokozat állapítható meg alapilletményként (»teljesítményen alapuló fizetési fokozat«) [...]."

16 E törvény „Tapasztalatszerzés címén figyelembe vehető időszakok” című 28. cikke így rendelkezik:

„(1) A kezdeti fizetési fokozat e törvény 27. cikkének (2) bekezdése szerinti megállapítása során tapasztalatszerzési idő címén figyelembe kell venni az alábbi korábbi időszakokat:

1. főfoglalkozásként közjogi munkáltatónál (29. cikk), közjogi kulturális közösségnél vagy azok szervezeteinél végzett egyenértékű szakmai tevékenység, feltéve hogy e szakmai tevékenység nem volt feltétele az érintett pályára történő kiválasztásnak [...]

A Berlin tartomány köztisztviselőinek illetményére vonatkozó szabályozás

17 A Berlin tartomány köztisztviselőinek illetménye módosításáról szóló, 2011. június 29-i törvény (Gesetz zur Besoldungsneuregelung für das Land Berlin – Berliner Besoldungsneuregelungsgesetz) értelmében Berlin tartomány 2011. augusztus 1-jén már kinevezett köztisztviselői tekintetében (a továbbiakban: már kinevezett köztisztviselők) más szabályok irányadók, mint amelyeket az ezen időpontot követően szolgálatba lépő köztisztviselők (a továbbiakban: új köztisztviselők) tekintetében kell alkalmazni.

– Az új köztisztviselők illetményére vonatkozó tartományi szabályozás

18 A szövetségi köztisztviselők illetményéről szóló új törvénynek létezik egy Berlin tartományhoz igazított változata. Ezt a törvényt, amely a „Berlin tartomány köztisztviselőinek illetményéről szóló törvény” (Bundesbesoldungsgesetz Berlin) címet viseli (a továbbiakban: a Berlin tartomány köztisztviselőinek illetményéről szóló új törvény), az új köztisztviselőkre kell alkalmazni. Az alapjogviták szempontjából e törvény releváns rendelkezései lényegében azonosak a szövetségi köztisztviselők illetményéről szóló új törvény jelen ítélet 15. és 16. pontjában említett rendelkezéseivel.

– A már kinevezett köztisztviselők illetményére vonatkozó szabályozás

19 A Berlin tartomány köztisztviselőinek illetményére vonatkozó átmeneti rendszer létrehozásáról szóló 2011. június 29-i törvény (Berliner Besoldungsüberleitungsgesetz) meghatározza a már kinevezett köztisztviselők új rendszerbe történő átsorolásának módját, valamint az e köztisztviselők tekintetében alkalmazandó átmeneti intézkedéseket.

20 A Berlin tartomány köztisztviselőinek illetményére vonatkozó átmeneti rendszer létrehozásáról szóló törvény 2. cikke, amely „Az illetményrendszerek besorolási fokozatainak fizetési fokozataiba és átmeneti fizetési fokozataiba történő besorolás” címet viseli, így rendelkezik:

„(1) 2011. augusztus 1-jével a köztisztviselőket az ezt követő bekezdésekben meghatározottak szerint a 2011. július 31-én betöltött pozíció alapján a [Berlin tartomány köztisztviselőinek illetménye módosításáról szóló törvény] 3. mellékletében foglalt fizetési fokozatokba vagy átmeneti fizetési fokozatokba kell besorolni azzal az alapilletménnyel, amelyre 2011. augusztus 1-jén a köztisztviselők illetményének és öregségi nyugdíjának Berlin tartomány tekintetében történő 2010/2011. évi kiigazításáról szóló, 2010. július 8-i törvény értelmében jogosultak lennének [...].

(2) A fenti (1) bekezdéssel összhangban a köztisztviselőt abba a fizetési fokozatba vagy átmeneti fizetési fokozatba kell besorolni, amely az egész euróösszegre kerekített alapilletménynek megfelel. [...]

- 21 E törvény 3. cikke, amely „Az A illetményrendszer besorolási fokozatainak fizetési fokozataiba vagy átmeneti fizetési fokozataiba besorolt köztisztviselők további előrelépése” címet viseli, így rendelkezik:

„(1) A [Berlin tartomány köztisztviselőinek illetménye módosításáról szóló törvény] 3. melléklete szerinti alapilletmény valamely fokozatába történő besorolással kezdődik az előrelépés szempontjából irányadó, a [Berlin tartomány köztisztviselőinek illetményéről szóló új törvény] 27. cikkének (3) bekezdése szerinti tapasztalatszerzési idő. A következő fizetési fokozatba való előrelépést [e törvény] 27. cikkének (3) bekezdése szabályozza.

[...]”.

Az alapeljárások és az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések

- 22 A Bíróság előtt egyesített egyes alapügyek tényállási elemei hasonlóak, sőt közösek. Ezek az alábbiak szerint foglalhatók össze.
- 23 A. Wilkét, T. Spechtet, J. Schomberát, A. Wielandot, U. Schönefeldet és G. Schinit 1992 és 2003 között nevezték ki Berlin tartomány köztisztviselőivé. R. Schmeelt és R. Schustert 1998-ban, illetve 1992-ben nevezték ki a Bundesrepublik Deutschland köztisztviselőivé. Valamennyien a köztisztviselők illetményéről szóló régi törvény alapján kerültek alkalmazásba, és kezdetben e törvény alapján részesültek javadalmazásban, ezt követően pedig a tekintetükben alkalmazandó új illetményrendszerbe sorolták be őket.
- 24 Az alapeljárás felperesei kifogás útján vitatták illetményük kiszámításának módját, mivel azáltal, hogy ennek során figyelembe kell venni az életkorukat, életkoron alapuló hátrányos megkülönböztetést szenvednek, illetve szenvedtek el. Mivel ezen eljárás kimenetele nem volt kedvező a számukra, az alapeljárás felperesei a Verwaltungsgericht Berlinhez (berlini közigazgatási bíróság) fordultak.
- 25 A. Wilke, T. Specht, J. Schombera, A. Wieland, G. Schini, R. Schmeel és R. Schuster arra hivatkozik, hogy a köztisztviselők illetményéről szóló régi törvény sértette az életkoron alapuló hátrányos megkülönböztetés AGG és 2000/78 irányelv által kimondott tilalmát. E tekintetben azt kéri különösen, hogy visszamenőleg fizessék meg számukra az általuk ténylegesen kapott illetmény és azon illetmény közötti különbözetet, amelyet akkor kaptak volna, ha őket a besorolási fokozatuk szerinti legmagasabb fizetési fokozatba sorolták volna.
- 26 A. Wilke, T. Specht, A. Wieland és U. Schönefeld kifogásolja, hogy az átsorolásnak a Berlin tartomány köztisztviselőinek illetményére vonatkozó átmeneti rendszer létrehozásáról szóló törvény által előírt módja jogellenesen fenntartotta a köztisztviselők javadalmazásának addigi elvét, amely nem a szolgálati tapasztalaton, hanem a „besorolás szempontjából figyelembe vett évek számán” alapult, e köztisztviselők átsorolására ugyanis kizárólag az addigi alapilletmény alapján kerül sor.
- 27 A kérdést előterjesztő bíróság szerint ekként valamennyi alapügyben felmerül a kérdés, hogy az azok tárgyát képező egyes nemzeti szabályozások összeegyeztethetők-e az uniós joggal és különösen a 2000/78 irányelvvel, amennyiben e szabályozások az ezen irányelv által tiltott, életkoron alapuló hátrányos megkülönböztetéshez vezethetnek.

28 Ilyen körülmények között a Verwaltungsgericht Berlin úgy határozott, hogy felfüggeszti az eljárást, és a C-501/12., C-503/12. és C-505/12. sz. ügyben az alábbi, a C-502/12., C-504/12., C-506/12., C-540/12. és C-541/12. sz. ügyekben előterjesztett kérdésekkel azonos kérdéseket terjeszti a Bíróság elé előzetes döntéshozatalra:

- „1) Úgy kell-e értelmezni az elsődleges és/vagy másodlagos uniós jogot, a jelen ügyben különösen a 2000/78 irányelvet, az életkoron alapuló jogszerűtlen hátrányos megkülönböztetés átfogó tilalmának értelmében véve, hogy e tilalom hatálya a köztisztviselők illetményére vonatkozó nemzeti rendelkezésekre is kiterjed[...]?
- 2) Az első kérdésre adandó igenlő válasz esetén: az következik-e az említett elsődleges és/vagy másodlagos uniós jog értelmezéséből, hogy az olyan nemzeti rendelkezés, amely szerint a köztisztviselő alapilletményének összege a közszolgálatba lépéskor meghatározó módon a köztisztviselő életkorától függ, és később mindenekelőtt a közszolgálati jogviszony időtartamának függvényében emelkedik, az életkoron alapuló közvetlen vagy közvetett hátrányos megkülönböztetést képez?
- 3) Amennyiben a második kérdésre is igenlő válasz adandó: ellentétes-e az említett elsődleges és/vagy másodlagos uniós jog értelmezésével az ilyen nemzeti rendelkezés azon jogalkotói céllal történő igazolása, hogy jutalmazza a szakmai tapasztalatot?
- 4) Amennyiben a harmadik kérdésre is igenlő válasz adandó: a hátrányos megkülönböztetéstől mentes illetményrendszer kialakításáig lehetővé teszi-e az elsődleges és/vagy másodlagos uniós jog értelmezése más jogkövetkezmény alkalmazását, mint a hátrányosan megkülönböztetett személyek részére a besorolási fokozatuk legmagasabb fizetési fokozata szerinti illetmény visszamenőleges kifizetését?

A hátrányos megkülönböztetés tilalma megsértésének jogkövetkezménye e tekintetben az elsődleges és/vagy másodlagos uniós jogból, a jelen ügyben különösen magából a 2000/78 irányelvből ered, vagy a jogosultság csak az uniós jogi rendelkezések hiányos átültetéséből következik az állam uniós jog alapján fennálló felelőssége alapján?

- 5) Ellentétes-e az elsődleges és/vagy másodlagos uniós jog értelmezésével az olyan nemzeti intézkedés, amely az utólagos illetményfizetésre vagy kártérítésre való jogosultságot attól teszi függővé, hogy a köztisztviselők azt megfelelően rövid időn belül érvényesítették-e?
- 6) Az első, második és harmadik kérdésre adandó igenlő válasz esetén: az következik-e az elsődleges és/vagy másodlagos uniós jog értelmezéséből, hogy az olyan átmeneti törvény, amely a [már kinevezett] köztisztviselőket kizárólag a régi (hátrányosan megkülönböztető) illetményrendszer szerint az áttérés határnapján általuk kapott alapilletmény összege alapján sorolja be az új rendszer valamely fokozatába, és amely szerint a magasabb fokozatokba történő további előrelépés ezt követően a köztisztviselő teljes tapasztalatszerzési idejétől függetlenül csak az átmeneti törvény hatálybalépése óta újonnan megszerzett tapasztalatszerzési időtől függ, a fennálló, életkoron alapuló hátrányos megkülönböztetés – legmagasabb fizetési fokozat eléréséig tartó – fenntartását jelenti?
- 7) Amennyiben a hatodik kérdésre is igenlő válasz adandó: ellentétes-e az elsődleges és/vagy másodlagos uniós jog értelmezésével e korlátlanul fennmaradó eltérő bánásmód azon jogalkotói céllal történő igazolása, hogy az átmeneti törvény nem(csak) az áttérés határnapjáig megszerzett jogokat, hanem a régi illetményrendszer alapján az adott besorolási fokozatban prognosztikusan juttatott jövedelemmel kapcsolatos elvárásokat (is) védelemben kívánja részesíteni?

Igazolható-e a [már kinevezett] köztisztviselők fennmaradó hátrányos megkülönböztetése azzal, hogy a szabályozási alternatíva (a [már kinevezett] köztisztviselők egyedi besorolása a tapasztalatszerzési idő szerint) magasabb adminisztratív terhekkel járna?

- 8) Amennyiben a hetedik kérdésben nemleges válasz adandó az igazolhatóságra: a hátrányos megkülönböztetéstől mentes illetményrendszernek a [már kinevezett] köztisztviselők tekintetében történő kialakításáig lehetővé teszi-e az elsődleges és/vagy másodlagos uniós jog értelmezése más jogkövetkezmény alkalmazását, mint a [már kinevezett] köztisztviselők részére a besorolási fokozatuk legmagasabb fizetési fokozata szerinti illetmény visszamenőleges és a jövőben folyamatos kifizetését?

A hátrányos megkülönböztetés tilalma megsértésének jogkövetkezménye e tekintetben az elsődleges és/vagy másodlagos uniós jogból, a jelen ügyben különösen magából a 2000/78 irányelvből ered, vagy a jogosultság csak az uniós jogi rendelkezések hiányos átültetéséből következik az állam uniós jog alapján fennálló felelőssége alapján?”

- 29 A Bíróság elnöke 2012. december 3-án hozott végzésével az írásbeli és a szóbeli szakasz lefolytatása, valamint az ítélet meghozatala céljából elrendelte a C-501/12–C-506/12, C-540/12. és C-541/12. sz. ügyek egyesítését.

Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések

Az első kérdésről

- 30 Első kérdésével a kérdést előterjesztő bíróság lényegében arra keres választ, hogy a 2000/78 irányelv 3. cikke (1) bekezdésének c) pontját akként kell-e értelmezni, hogy a köztisztviselők illetménye ezen irányelv hatálya alá tartozik.
- 31 E kérdés a 2000/78 irányelv tárgyi és személyi hatályára vonatkozik.
- 32 Ezen irányelv tárgyi hatályával kapcsolatban a kérdést előterjesztő bíróságban kérdés merül fel az egyrészt a 3. cikke (1) bekezdése c) pontja – amelynek értelmében az említett irányelvet az Unióra átruházott hatáskörök korlátain belül minden személyre alkalmazni kell, mind a köz-, mind a magánszféra vonatkozásában, beleértve az állami szervezetet is, különösen az alkalmazási és munkafeltételekre tekintettel, beleértve az elbocsátást és díjazást is –, másrészt az EUMSZ 153. cikk (5) bekezdése közötti kapcsolat tekintetében, amely utóbbi az Unió szociálpolitikára vonatkozó hatásköre tekintetében kivételt ír elő, amennyiben az Unió beavatkozása nem engedélyezett többek között a díjazás területén.
- 33 A Bíróság mindazonáltal már kimondta, hogy e kivételt úgy kell értelmezni, hogy az olyan intézkedésekre irányul, amelyek – mint a munkabérek és/vagy azok egyes tagállamokbeli szintjét alkotó valamennyi ténynek vagy azok egy részének egységesítése, illetve a minimálbér bevezetése – az Unión belül a díjazás meghatározásába való közvetlen uniós jogi beavatkozást jelentenének. Ezt a kivételt azonban nem lehet valamennyi, a díjazással valamilyen kapcsolatban álló kérdésre kiterjeszteni, mivel ezzel az EUMSZ 153. cikk (1) bekezdésében meghatározott bizonyos területeket azok lényeges tartalmának nagy részétől fosztanak meg (Impact-ítélet, C-268/06, EU:C:2008:223, 124. és 125. pont, valamint Bruno és társai ítélet, C-395/08 és C-396/08, EU:C:2010:329, 37. pont).
- 34 Következésképpen különbséget kell tenni az EUMSZ 153. cikk (5) bekezdése szerinti „díjazás” szó és a 2000/78 irányelv 3. cikke (1) bekezdésének c) pontjában szereplő „díjazás feltételei” kifejezés között. A díjazás feltételei az alkalmazási feltételek részét képezik, és, amint azt a főtanácsnok megállapította indítványának 45. pontjában, nem közvetlenül a díjazás mértékének meghatározására irányulnak.

- 35 A jelen ügyben a német közszolgálatban az egyes besorolási fokozatoknak és fizetési fokozatoknak megfelelő díjazás összegét az erre hatáskörrel rendelkező nemzeti szervek határozzák meg, és az Unió e tekintetben semmilyen hatáskörrel nem rendelkezik. Ezzel szemben az e besorolási fokozatokba és fizetési fokozatokba történő besorolás módját szabályozó nemzeti szabályok nem vonhatók ki a 2000/78 irányelv tárgyi hatálya alól.
- 36 Ezen irányelv személyi hatályával kapcsolatban elegendő arra emlékeztetni, hogy 3. cikke (1) bekezdésének c) pontja kifejezetten előírja, hogy az irányelvet a közszférára is alkalmazni kell.
- 37 Ilyen körülmények között az első kérdésre azt a választ kell adni, hogy a 2000/78 irányelv 3. cikke (1) bekezdésének c) pontját akként kell értelmezni, hogy a köztisztviselők díjazásának feltételei ezen irányelv hatálya alá tartoznak.

A második és a harmadik kérdésről

- 38 Második és harmadik kérdésével, amelyeket együtt célszerű vizsgálni, a kérdést előterjesztő bíróság lényegében arra keres választ, hogy az uniós jogot, különösen a 2000/78 irányelv 2. cikkét és 6. cikkének (1) bekezdését akként kell-e értelmezni, hogy azzal ellentétes egy olyan nemzeti rendelkezés, amelynek értelmében a köztisztviselő felvételekor alapilletményét az adott besorolási fokozaton belül életkora függvényében kell meghatározni.
- 39 Elsőként célszerű azt megvizsgálni, hogy a köztisztviselők illetményéről szóló régi törvény magában foglal-e a 2000/78 irányelv 2. cikke (1) bekezdésének értelmében vett, életkoron alapuló hátrányos megkülönböztetést. E vonatkozásban emlékeztetni kell arra, hogy e rendelkezés alkalmazásában az „egyenlő bánásmód elve” azt jelenti, hogy az ezen irányelv 1. cikkében említett okok bármelyike alapján nem szabad semmiféle közvetlen vagy közvetett hátrányos megkülönböztetést tenni. Az említett irányelv 2. cikke (2) bekezdésének a) pontja pontosítja, hogy az (1) bekezdés alkalmazásában akkor áll fenn közvetlen hátrányos megkülönböztetés, ha egy személy egy másikhoz képest kedvezőtlenebb elbánásban részesül egy hasonló helyzetben az említett irányelv 1. cikkében hivatkozott okok bármelyike alapján.
- 40 A jelen ügyben a Bíróság előtt benyújtott ügyiratokból kitűnik, hogy a köztisztviselők illetményéről szóló régi törvény 27. és 28. cikkének értelmében a tényleges életkor alapján megállapított, „a besorolás szempontjából figyelembe vett évek száma” jelenti a köztisztviselők alapilletményre vonatkozó fizetési fokozatba történő kezdeti besorolásának kiindulási feltételét. A besorolás szempontjából figyelembe vett időszak azon hónap első napján kezdődik, amelyben a köztisztviselő a 21. életévét betöltötte. A besorolás szempontjából figyelembe vett évek számításának ezt a kiindulópontját a 31. életév betöltését követő olyan időszakokra tekintettel ki kell tolni, amelyek köztisztviselőként nem jogosították illetményre, ezeknek a 35. életév betöltéséig a negyedét, majd ezt követően a felét kell figyelembe venni. A köztisztviselő legalább annak a besorolási fokozatnak az alapilletményét kapja, amelybe kinevezték. Ezt követően a fizetési fokozatban való előrelépés a szolgálati idő és a teljesítmény függvénye. Ekként az alapilletmény főszabály szerint az ötödik fizetési fokozatig kétévenként növekszik, majd a kilencedik fizetési fokozatig háromévenként, azt követően pedig négyévenként. Tartósan kiemelkedő teljesítmény esetén a köztisztviselők előrehozva megkaphatják a következő, magasabb fizetési fokozatnak megfelelő alapilletményt.
- 41 Amint azt a kérdést előterjesztő bíróság megállapítja, a köztisztviselők illetményéről szóló régi törvény 27. cikke által előírt, fizetési fokozatok közötti előrelépési rendszer és a besorolás szempontjából figyelembe vett évek számítása ugyanezen törvény 28. cikkéből következő módjának egymással összefüggő alkalmazása azt eredményezi, hogy például egy olyan személy, akit 21 éves korában neveznek ki a szövetségi állam vagy Berlin tartomány közszolgálatának köztisztviselőjévé, az A11 besorolási fokozat 1. fizetési fokozatában kezd, míg egy olyan személy, aki csak 23 éves korában lép közszolgálatba, e besorolási fokozat 2. fizetési fokozatában kezdene.

- 42 Amint azt a Bíróság megállapította a Hennigs és Mai ítélet 58. pontjában (C-297/10. és C-298/10, EU:C:2011:560), ilyen esetben úgy tűnik, hogy két, ugyanazon a napon, ugyanazon besorolási fokozatba felvett, azonos vagy azonosnak tekinthető szakmai tapasztalattal rendelkező, ám eltérő életkorú köztisztviselő alapilletménye a felvételtől életkoruk alapján különböző lesz. A két alkalmazott hasonló helyzetben van tehát, és egyikük alacsonyabb alapilletményben részesül, mint a másik.
- 43 Következésképpen a köztisztviselők illetményéről szóló régi törvény 27. és 28. cikke által bevezetett illetményrendszer a 2000/78 irányelv 2. cikke (1) bekezdése és (2) bekezdése a) pontja rendelkezéseinek értelmében vett, közvetlenül életkori feltételen alapuló eltérő bánásmódot vezet be.
- 44 Másodikként azt kell megvizsgálni, hogy ezen eltérő bánásmód a 2000/78 irányelv 6. cikkének (1) bekezdésére tekintettel igazolható-e.
- 45 E rendelkezés első albekezdése kiköti, hogy a tagállamok rendelkezhetnek úgy, hogy az életkoron alapuló eltérő bánásmód nem jelent hátrányos megkülönböztetést, ha a nemzeti jog keretein belül jogszerű céllal, például jogszerű foglalkoztatáspolitikai, munkaerő-piaci, vagy szakképzési céllal objektív és ésszerű módon igazolható, valamint e cél elérésének eszközei megfelelőek és szükségesek.
- 46 A Bíróság több alkalommal is kimondta, hogy a tagállamok elfogadhatnak olyan intézkedéseket, amelyek a 2000/78 irányelv 6. cikke (1) bekezdésének első albekezdése értelmében vett, életkoron alapuló eltérő bánásmódot foglalnak magukban. A tagállamok széles mérlegelési mozgástérrel rendelkeznek nemcsak például a szociál- és foglalkoztatáspolitikai területét érintő célok, hanem az e kitűzött célok elérésére alkalmas intézkedések megválasztása terén is (lásd: Palacios de la Villa-ítélet, C-411/05, EU:C:2007:604, 68. pont és Rosenbladt-ítélet, C-45/09, EU:C:2010:601, 41. pont).
- 47 A német kormány szerint a jelen ítélet 43. pontjában megállapított eltérő bánásmódot az az objektív cél igazolja, hogy általánjjelleggel figyelembe vegyék a megszerzett szakmai tapasztalatot, ugyanakkor biztosított legyen az egységes közigazgatási gyakorlat.
- 48 E tekintetben a Bíróság már megállapította, hogy azon tapasztalat megszerzésének jutalmazása, amely a munkavállaló számára feladatainak jobb teljesítését teszi lehetővé, általában jogszerű bérpolitikai célnak minősül (Hennigs és Mai ítélet, EU:C:2011:560, 72. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).
- 49 Azt kell még megvizsgálni magának a 2000/78 irányelv 6. cikke (1) bekezdése szövegének megfelelően, hogy a tagállamok számára biztosított és a jelen ítélet 46. pontjában hivatkozott széles mérlegelési mozgástér keretében az e célkitűzés elérése érdekében alkalmazott eszközök megfelelőek és szükségesek-e.
- 50 E tekintetben a Bíróság elismerte, hogy a szolgálati idő kritériumának alkalmazása főszabály szerint alkalmas e cél elérésére, a szolgálati idő ugyanis egyet jelent a szakmai tapasztalattal. Márpedig, noha az alapügy tárgyát képező intézkedés lehetővé teszi a köztisztviselő számára az életkorán, tehát szolgálati idejének növekedésén alapuló besorolási fokozatán belüli fizetési fokozatokban való előrehaladást, megállapítandó, hogy egy szakmai tapasztalattal egyáltalán nem rendelkező alkalmazottnak a felvételekor a besorolási fokozatán belüli fizetési fokozatba való kezdeti besorolása kizárólag az életkorán alapul (Hennigs és Mai ítélet, EU:C:2011:560, 74. és 75. pont).
- 51 Amint azt a Bíróság megállapította a Hennigs és Mai ítélet (EU:C:2011:560) 77. pontjában, ilyen esetben ebből az következik, hogy a köztisztviselő alapilletménye fizetési fokozatának a felvételtől, az életkor alapján történő meghatározása túllép azon a mértéken, ami szükséges a német kormány által hivatkozott, a köztisztviselő által felvétele előtt megszerzett szakmai tapasztalat figyelembevételére irányuló törvényes cél eléréséhez.

52 A fenti megfontolásokra tekintettel az előterjesztett második és harmadik kérdésre azt a választ kell adni, hogy a 2000/78 irányelv 2. cikkét és 6. cikkének (1) bekezdését akként kell értelmezni, hogy azokkal ellentétes egy olyan, az alapügy tárgyát képezőhöz hasonló nemzeti intézkedés, amelynek értelmében a köztisztviselő felvételekor az alapilletményére vonatkozó fizetési fokozatot az adott besorolási fokozaton belül életkora függvényében kell meghatározni.

A hatodik és a hetedik kérdésről

53 Hatodik és hetedik kérdésével, amelyeket együtt célszerű vizsgálni, a kérdést előterjesztő bíróság lényegében arra keres választ, hogy a 2000/78 irányelv 2. cikkét és 6. cikkének (1) bekezdését akként kell-e értelmezni, hogy azokkal ellentétes az alapügy tárgyát képezőhöz hasonló nemzeti jogszabály, amely az e jogszabály hatálybalépését megelőzően kinevezett köztisztviselők új illetményrendszere valamely fokozatába történő átsorolásának módját úgy határozza meg, hogy egyrészt azt írja elő, hogy az új besorolásuk szerinti fizetési fokozat kizárólag az általuk a régi illetményrendszer alapján kapott alapilletmény összege alapján határozandó meg, noha e rendszer a köztisztviselő életkoron alapuló hátrányos megkülönböztetésén nyugodott, másrészt hogy a magasabb fokozatokba történő további előrelépés ezt követően csak az említett jogszabály hatálybalépése óta szerzett tapasztalattól függ. A kérdést előterjesztő bíróság választ keres arra, hogy e törvény az életkoron alapuló hátrányos megkülönböztetés fenntartását eredményezi-e, és hogy az adott esetben igazolható-e ez a hátrányos megkülönböztetés a megszerzett jogok és az illetmény progresszív növekedésével kapcsolatos elvárások védelmére irányuló céllal.

54 Emlékeztetni kell arra, hogy – amint az az előzetes döntéshozatalra utaló határozatokból kitűnik – a Berlin tartomány köztisztviselőinek illetményéről szóló új törvény és a Berlin tartomány köztisztviselőinek illetményére vonatkozó átmeneti rendszer létrehozásáról szóló törvény e tartományban felváltotta a köztisztviselők illetményéről szóló régi törvényt.

55 A Berlin tartomány köztisztviselőinek illetményéről szóló új törvény által bevezetett illetményrendszer már nem az életkort vagy a besorolás szempontjából figyelembe vett évek számát veszi figyelembe, hanem az új köztisztviselők kezdeti besorolását egy „tapasztalattól függő fizetési fokozatba”, valamint az illetmény fizetési fokozatról fizetési fokozatra való növekedését az előírt követelményeknek megfelelően megszerzett szolgálati idők időtartamának függvényében.

56 A Berlin tartomány köztisztviselőinek illetményére vonatkozó átmeneti rendszer létrehozásáról szóló törvény pedig azt írja elő, hogy minden, már kinevezett köztisztviselőt a 2011. július 31-én betöltött pozíció alapján kell fizetési fokozatokba vagy átmeneti fizetési fokozatokba átsorolni azzal az alapilletménnyel, amelyre 2011. augusztus 1-jén jogosultak lennének. A köztisztviselőt abba a fizetési fokozatba vagy átmeneti fizetési fokozatba kell besorolni, amely megfelel a magasabb egység felfelé kerekített alapilletmény összegének.

57 Ami azt a kérdést illeti, hogy a Berlin tartomány köztisztviselőinek illetményére vonatkozó átmeneti rendszer létrehozásáról szóló törvény a 2000/78 irányelv 2. cikkének (1) és (2) bekezdése értelmében vett életkoron alapuló eltérő bánásmódot vezet-e be, az előzetes döntéshozatalra utaló határozatokból kitűnik, hogy a már kinevezett köztisztviselők átmeneti fizetési fokozatba történő besorolása olyan referenciadíjazást biztosít számukra, amelynek összege megfelel annak az összegnek, amelyben a köztisztviselők illetményéről szóló régi törvény alapján részesültek. Márpedig az az illetmény, amelyet ezen utóbbi törvény alkalmazásában kaptak, jórészt abból az alapilletményből állt, amelyet a felvétel során kizárólag a köztisztviselő életkorának függvényében számoltak ki. Amint arra a Bíróság a jelen ítélet 43. pontjában rámutatott, az alapilletmény kiszámításának módja közvetlenül az életkori feltételen alapuló, a 2000/78 irányelv 2. cikkének (1) bekezdése és (2) bekezdésének a) pontja értelmében vett eltérő bánásmódot vezetett be.

- 58 A Berlin tartomány köztisztviselőinek illetményére vonatkozó átmeneti rendszer létrehozásáról szóló törvény által bevezetett rendszer tehát, a referenciadíjazásnak a már kinevezett köztisztviselők által korábban kapott – és a besorolás szempontjából figyelembe vett évek számán alapuló – illetmény alapján történő meghatározásával egy olyan, hátrányosan megkülönböztető helyzetet tartott fenn, amelynek értelmében egyes köztisztviselők kizárólag a felvételtől való életkoruk miatt alacsonyabb díjazást kapnak, mint más köztisztviselők, annak ellenére, hogy hozzájuk hasonló helyzetben vannak (lásd analógia útján: Hennigs és Mai ítélet, EU:C:2011:560, 84. pont).
- 59 Ez az eltérő bánásmód állandósulhat a Berlin tartomány köztisztviselőinek illetményéről szóló új törvény keretében, mivel a már kinevezett köztisztviselők végleges átsorolása a köztisztviselők részére megállapított fizetési fokozat vagy átmeneti fizetési fokozat alapján történt meg (lásd analógia útján: Hennigs és Mai ítélet, EU:C:2011:560, 85. pont).
- 60 E megfontolásokból az következik, hogy mind a Berlin tartomány köztisztviselőinek illetményére vonatkozó átmeneti rendszer létrehozásáról szóló törvény, mind a Berlin tartomány köztisztviselőinek illetményéről szóló új törvény keretében egyes, már kinevezett köztisztviselők kizárólag a felvételtől való életkoruk miatt alacsonyabb díjazást kapnak, mint más köztisztviselők, annak ellenére, hogy hozzájuk hasonló helyzetben vannak, ami a 2000/78 irányelv 2. cikkének értelmében vett, életkoron alapuló közvetlen hátrányos megkülönböztetést valósít meg.
- 61 Meg kell vizsgálni tehát, hogy ez az életkoron alapuló eltérő bánásmód a 2000/78 irányelv 6. cikkének (1) bekezdésére tekintettel igazolható-e.
- 62 E célból arról kell meggyőződni, hogy a jelen ítélet 45. és 46. pontjában kimondott elvekre tekintettel, a Berlin tartomány köztisztviselőinek illetményére vonatkozó átmeneti rendszer létrehozásáról szóló törvényben, következésképpen pedig a Berlin tartomány köztisztviselőinek illetményéről szóló új törvényben foglalt, életkoron alapuló eltérő bánásmód olyan intézkedésnek tekinthető-e, amely jogoszerű célt követ, és amely e cél eléréséhez megfelelő és szükséges.
- 63 Az előzetes döntéshozatalra utaló határozatokból, valamint a német kormány észrevételeiből kitűnik, hogy a Berlin tartomány köztisztviselőinek illetményére vonatkozó átmeneti rendszer létrehozásáról szóló törvény a megszerzett jogok és az illetmény progresszív növekedésével kapcsolatos elvárások védelmére irányuló célt követ. A német kormány arra hivatkozik különösen, hogy a Berlin tartomány köztisztviselőinek illetménye kiigazításáról szóló törvény elfogadására vonatkozó részvételi eljárásban a szakszervezetek a megszerzett jogok kiterjedt védelmét követelték, és e védelem biztosítását célzó kiegészítő rendelkezésekre tartottak igényt. E kormány szerint egy olyan törvénytervezet, amely nem gondoskodott volna e jogok védelméről, a szakszervezetek ellenállásába ütközött volna, ami súlyosan veszélyeztette volna annak elfogadását.
- 64 Meg kell állapítani mindenekelőtt, hogy a személyek egy adott kategóriája által szerzett jog védelme közérdeken alapuló kényszerítő okot jelent (Bizottság kontra Németország ítélet, C-456/05, EU:C:2007:755, 63. pont, valamint Hennigs és Mai ítélet, EU:C:2011:560, 90. pont).
- 65 Ezt követően, a Berlin tartomány köztisztviselőinek illetményére vonatkozó átmeneti rendszer létrehozásáról szóló törvény megfelelő jellegével kapcsolatban meg kell állapítani egyrészt, hogy a német kormány arra hivatkozott, hogy a köztisztviselők illetményéről szóló régi törvény a már kinevezett köztisztviselők legnagyobb része számára, tekintettel az akkoriban tipikus szakmai előmenetelre, kedvezőbb volt, mint a Berlin tartomány köztisztviselőinek illetményéről szóló törvény. Tehát a már kinevezett köztisztviselők ezen utóbbi törvény által előírt rendszerbe történő közvetlen besorolása nem kevés személy számára jövedelemkiesést eredményezett volna, amelynek becslés mértéke legalább egy fizetési fokozatnak felel meg, azaz besorolási fokozattól függően mintegy 80–150 eurót tesz ki.

- 66 Másrészt, amint az a Berlin tartomány köztisztviselőinek illetményére vonatkozó átmeneti rendszer létrehozásáról szóló törvény 2. cikkének (2) bekezdéséből kitűnik, a már kinevezett köztisztviselőket abba a fizetési fokozatba sorolták át, amely megfelel az egész euróösszegre kerekített alapilletményük összegének.
- 67 Ilyen körülmények között meg kell állapítani, hogy a korábbi illetményeknek, következképpen pedig az életkoron alapuló eltérő bánásmódot bevezető rendszernek a fenntartása lehetővé tette a jövedelemkiesés elkerülését, és, amint az kitűnik különösen a jelen ítélet 63. pontjából, meghatározó volt a tekintetben, hogy a nemzeti jogalkotó megvalósíthassa a köztisztviselők illetményéről szóló régi törvény által felállított rendszerről a Berlin tartomány köztisztviselőinek illetményéről szóló új törvényből következő rendszerre való áttérést.
- 68 Egy olyan törvény tehát, mint a Berlin tartomány köztisztviselőinek illetményére vonatkozó átmeneti rendszer létrehozásáról szóló törvény, megfelelőnek tűnik a megszerzett jogok védelmére irányuló, megvalósítani kívánt cél eléréséhez.
- 69 Végezetül azt kell megvizsgálni, hogy ez a törvény nem lépi-e túl az e cél eléréséhez szükséges mértéket.
- 70 A kérdést előterjesztő bíróság megállapítja e tekintetben, hogy szerencsésebb lett volna az új besorolási rendszer visszaható hatályú alkalmazása valamennyi, már kinevezett köztisztviselő tekintetében, vagy olyan átmeneti rendszer létrehozása számukra, amely biztosítja a már kedvezőbb pozícióval rendelkező köztisztviselő számára a korábbi illetmény szintet addig, amíg meg nem szerzi az új illetményrendszer által a magasabb illetményhez megkövetelt tapasztalatot.
- 71 Annak vizsgálata céljából, hogy egy olyan törvény, mint a Berlin tartomány köztisztviselőinek illetményére vonatkozó átmeneti rendszer létrehozásáról szóló törvény, túllépi-e az elérni kívánt cél megvalósításához szükséges mértéket, e törvényt bele kell helyezni azon összefüggésbe, amely a háttérét képezi, és tekintetbe kell venni azt a sérelmet, amelyet az érintett személyeknek okozhat (HK Danmark ítélet, C-335/11. és C-337/11, EU:C:2013:222, 89. pont).
- 72 Először is, azon összefüggés tekintetében, amelyben a Berlin tartomány köztisztviselőinek illetményére vonatkozó átmeneti rendszer létrehozásáról szóló törvény elfogadásra került, meg kell állapítani, hogy az előzetes döntéshozatal iránti kérelmekből kitűnik, hogy az illetékes nemzeti jogalkotók már a Hennigs és Mai ítélet (EU:C:2011:560) kihirdetését megelőzően hatályon kívül helyezték a köztisztviselők illetményéről szóló régi törvényt, és az e törvényben foglalt, életkoron alapuló hátrányos megkülönböztetés megszüntetése céljából módosították a szövetségi köztisztviselők és Berlin tartomány köztisztviselőinek illetményrendszerét.
- 73 Ilyen összefüggésben fogadták el a Berlin tartomány köztisztviselőinek illetményére vonatkozó átmeneti rendszer létrehozásáról szóló törvényt, amely, amint azt címe jelzi, átmeneti eltérést tesz lehetővé a már kinevezett köztisztviselők tekintetében. E köztisztviselők fizetési fokozatokba vagy átmeneti fizetési fokozatokba történő átsorolása azonnal megtörtént, és a Berlin tartomány köztisztviselőinek illetményéről szóló új törvényen alapuló végleges átsorolásukat követően illetményük progresszíven nő, kizárólag az e törvény által előírt kritériumok, azaz a szakmai tapasztalat és teljesítmény függvényében, amely kritériumok sorában az életkor már nem szerepel.
- 74 A német kormány hangsúlyozza, hogy e reform nem vezethetett a már kinevezett köztisztviselők jövedelmi szintjének vagy az egész szakmai pályafutásukra vonatkozó jövedelmi kilátásaiknak a csökkenéséhez. Berlin tartomány nagymértékű eladósodottságának, nemzeti szinten pedig a költségvetés konszolidációjára irányuló általános erőfeszítéseknek az idején egy ilyen reformot költségsemleges módon kellett megvalósítani. Egyébiránt, tekintettel az átsorolandó köztisztviselők nagy számára, az új rendszerre való áttérést a közigazgatási eszközök túlzott igénybevétele nélkül, azaz lehetőség szerint eseti vizsgálat nélkül kellett megvalósítani.

- 75 A német kormány e tekintetben arra hivatkozik, hogy több mint 65 000 egyedi esetet kellett volna megvizsgálni a „tapasztalaton” alapuló megfelelő fizetési fokozatnak a Berlin tartomány köztisztviselőinek illetményéről szóló új törvény 27. és 28. cikke alapján történő meghatározásához, majd ki kellett volna számolni, hogy ez az átsorolás kedvezőbb-e, vagy sem, mint a Berlin tartomány köztisztviselőinek illetményére vonatkozó átmeneti rendszer létrehozásáról szóló törvény rendelkezéseinek alapján történő átsorolás. Egy ilyen vizsgálat időtartama mintegy 360 000 óra lett volna.
- 76 E kormány hozzáteszi, hogy az átsorolandó köztisztviselők viszonylag jelentős száma tekintetében már nem volt lehetséges *a posteriori* és egyéni meghatározása azon, kinevezésüket megelőzően szolgálatban töltött időszakoknak, amelyekre érdemben hivatkozhattak volna. Tehát adott esetben vagy teljesen ki kellett volna zárni, vagy bizonyíték nélkül el kellett volna fogadni ezeket az időszakokat, ami, átalányjelleggel, esettől függően kedvezőtlen vagy kedvező lett volna az érintett köztisztviselők számára. Egy ilyen megoldás tehát önkényes, ennél fogva elfogadhatatlan eredményekhez vezetett volna.
- 77 Emlékeztetni kell arra, hogy a pénzügyi terhek növekedésén és az esetleges adminisztrációs nehézségeken alapuló indokok főszabály szerint nem igazolhatják az életkoron alapuló hátrányos megkülönböztetés 2000/78 irányelv 2. cikkében foglalt tilalmára vonatkozó kötelezettségek tiszteletben tartásának hiányát (lásd analógia útján: Erny-ítélet, C-172/11, EU:C:2012:399, 48. pont).
- 78 Mindazonáltal nem követelhető meg minden egyes eset egyéni vizsgálata a korábbi tapasztalatszerzési időszakok *a posteriori* és egyéni meghatározása céljából, amennyiben a vonatkozó rendszer kezelésének technikai és gazdasági szempontból is kivitelezhetőnek kell maradnia (lásd analógia útján: Dansk Jurist- og Økonomforbund ítélet, C-546/11, EU:C:2013:603, 70. pont).
- 79 Ez a megfontolás szükségképpen felmerül a köztisztviselők különösen magas számára, az érintett időszak terjedelmére, az egyes szakmai pályafutások eltéréseire és azon, korábbi szolgálatban töltött időszakok meghatározásának keretében esetlegesen adódó nehézségekre tekintettel, amelyekre e köztisztviselők érdemben hivatkozhattak volna. Ennél fogva elfogadható, hogy a valamennyi már kinevezett köztisztviselő egyedi esetének vizsgálatával járó módszer túlságosan bonyolult lett volna, és magas hibakockázatot rejtett volna magában.
- 80 Ilyen körülmények között meg kell állapítani, hogy a nemzeti jogalkotó nem lépte át mérlegelési mozgásterének határait, amikor úgy ítélte meg, hogy nem valószínű, és nem is kívánatos valamennyi, már kinevezett köztisztviselő tekintetében az új besorolási rendszer visszaható hatályú alkalmazása vagy olyan átmeneti rendszer létrehozása számukra, amely biztosítja a már kedvezőbb tisztséggel rendelkező köztisztviselő számára a korábbi illetmény szintet addig, amíg meg nem szerzi az új illetményrendszer által a magasabb illetményhez megkövetelt tapasztalatot.
- 81 Ami másodsorban azt a sérelmet illeti, amelyet a Berlin tartomány köztisztviselőinek illetményére vonatkozó átmeneti rendszer létrehozásáról szóló törvény a hatálya alá tartozó személyeknek okozhat, meg kell állapítani, hogy tekintettel a jelen ítélet 75. és 76. pontjában foglaltakra, valamint arra, hogy nincs olyan érvényes hivatkozási rendszer, amely lehetővé tenné a kedvezményezett köztisztviselők és a kedvezőtlenebb helyzetbe hozott köztisztviselők közötti összehasonlítást, e sérelem meghatározása különösen bonyolult.
- 82 A Bíróság előtt a felek továbbá azt állították, hogy az illetménykülönbség a közszolgálatra vonatkozó német jog által előírt speciális felvételi korhatárok folytán jön létre. Így a német kormány észrevételeiből kitűnik, hogy az alapügyekben egy 35 éves korhatárt alkalmaztak, így az esetleges illetménykülönbségek nem érhatték el egy adott besorolási fokozat első és utolsó fizetési fokozata közötti különbséget.

- 83 Mindent összevetve, noha az előzetes döntéshozatalra utaló határozatokból kitűnik, hogy a Berlin tartomány köztisztviselőinek illetményére vonatkozó átmeneti rendszer létrehozásáról szóló törvény azt eredményezi, hogy az illetménykülönbség szinte azonos módon fennmarad mindaddig, amíg a már kinevezett köztisztviselők besorolási fokozatuk legmagasabb fizetési fokozatába kerülnek, e határozatok ugyanakkor nem tartalmaznak pontosabb vagy konkrét tényezőket e tekintetben. A német kormány két olyan mechanizmus meglétére hivatkozott, amelyek – álláspontja szerint – csökkenthetik vagy akár meg is szüntethetik azt az eltérő bánásmódot, amely két köztisztviselő eltérő életkoruk miatt eltérő fizetési fokozatokba történő besorolásából ered. E kormány szerint a fizetési fokozatok számának csökkenése és a köztisztviselők azon fizetési fokozatba történő átsorolása, amely az egész euróösszegre kerekített alapilletménynek megfelel, néhány éven belül az illetménykülönbség csökkenését, sőt egyes esetekben eltörlését eredményezi.
- 84 Az előzetes döntéshozatalra utaló határozatokban és a Bíróság előtt benyújtott ügyiratokban foglalt tényezőkre tekintettel ez a lehetőség nem zárható ki.
- 85 Ilyen körülmények között nem tűnik úgy, hogy a nemzeti jogalkotó túllépte volna a megvalósítani kívánt cél eléréséhez szükséges mértéket, amikor a Berlin tartomány köztisztviselőinek illetményére vonatkozó átmeneti rendszer létrehozásáról szóló törvény által bevezetett, eltérést engedő átmeneti intézkedéseket elfogadta.
- 86 A hatodik és a hetedik kérdésre tehát azt a választ kell adni, hogy a 2000/78 irányelv 2. cikkét és 6. cikkének (1) bekezdését akként kell értelmezni, hogy azokkal nem ellentétes az alapügy tárgyát képezőhöz hasonló nemzeti jogszabály, amely az e jogszabály hatálybalépését megelőzően kinevezett köztisztviselők új illetményrendszer valamely fokozatába történő átsorolásának módját úgy határozza meg, hogy egyrészt azt írja elő, hogy az új besorolásuk szerinti fizetési fokozat kizárólag az általuk a régi illetményrendszer alapján kapott alapilletmény összege alapján határozandó meg, noha e rendszer a köztisztviselő életkoron alapuló hátrányos megkülönböztetésén nyugodott, másrészt hogy a magasabb fokozatokba történő további előrelépés ezt követően csak az említett jogszabály hatálybalépése óta szerzett tapasztalattól függ.

A negyedik kérdéstről

- 87 Negyedik kérdésével a kérdést előterjesztő bíróság az általa abban az esetben levonandó jogkövetkezményekről kérdezi a Bíróságot, amennyiben a köztisztviselők illetményéről szóló régi törvény megsértette az életkoron alapuló hátrányos megkülönböztetés elvét. E bíróság arra keres választ, hogy e jogkövetkezmények a 2000/78 irányelvből vagy a Francovich és társai ítélet (C-6/90 et C-9/90, EU:C:1991:428) nyomán kialakult ítélkezési gyakorlatból erednek-e, és ezen utóbbi esetben teljesülnek-e a Németországi Szövetségi Köztársaság felelőssége megállapíthatóságának feltételei. Az említett bíróság azt kérdezi közelebbről, hogy az alapügyek körülményeihez hasonló körülmények között az uniós jog és különösen a 2000/78 irányelv előírja-e, hogy a hátrányosan megkülönböztetett köztisztviselők részére az általuk ténylegesen kapott illetmény és a besorolási fokozatuk legmagasabb fizetési fokozata szerinti illetmény közötti különbségnek megfelelő összeget visszamenőlegesen megfizessék.
- 88 Előljáróban emlékeztetni szükséges arra, hogy a nemzeti jog uniós joggal összhangban álló értelmezésének kötelezettsége megköveteli, hogy a nemzeti bíróságok hatáskörük keretei között tegyenek meg mindent annak érdekében, hogy a belső jog egészére tekintettel és a belső jogban elfogadott értelmezési módszerek alkalmazásával biztosítsák a 2000/78 irányelv teljes érvényesülését, és annak céljával összhangban álló eredményre jussanak (lásd ebben az értelemben: Lopes Da Silva Jorge-ítélet, C-42/11, EU:C:2012:517, 56. pont).

- 89 Amennyiben a nemzeti szabályozásnak az ezen irányelv követelményeivel összhangban álló értelmezése és alkalmazása nem lehetséges, emlékeztetni kell továbbá arra, hogy az uniós jognak az életkoron alapuló hátrányos megkülönböztetés tilalmára is kiterjedő elsőbbségének elve alapján az uniós jog hatálya alá tartozó, azzal ellentétes nemzeti szabályozás alkalmazásától el kell tekinteni (lásd: Küçükdeveci-ítélet, C-555/07, EU:C:2010:21, 54. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).
- 90 Ugyanakkor előzetes döntéshozatalra utaló határozataiban a kérdést előterjesztő bíróság előadja, hogy számára kizártnak tűnik, hogy a köztisztviselők illetményéről szóló régi törvény 27. és 28. cikkét az uniós joggal összhangban lehetne értelmezni.
- 91 E bíróság megállapítja egyebekben, hogy a német jog által elismert értelmezési módszerek alkalmazásával nem képes áthidalni a hátrányos megkülönböztetés tilalma elvével ellentétes nemzeti rendelkezések alkalmazásától való eltekintés következtében létrejött hézagot. Az említett bíróság megállapítja továbbá, hogy – a Hennigs és Mai ítélethez (EU:C:2011:560) vezető ügy tárgyát képező helyzettel ellentétben – az alapügyek keretében alkalmazandó német jog nem teszi számára lehetővé, hogy a hátrányos megkülönböztetést szenvedett köztisztviselők számára jogot biztosítson az ők, illetve azon köztisztviselők illetményének összege közötti különbséget kifizetéséhez, akiket életkoruk folytán a legmagasabb fizetési fokozatba soroltak be.
- 92 Egyébiránt e bíróság a legidősebb köztisztviselőket sem sorolhatja be – a bizalomvédelemre, valamint a megszerzett jogokra védelmére vonatkozó megfontolásokra tekintettel – visszaható hatállyal alacsonyabb fizetési fokozatba.
- 93 E bíróság a Terhoeve-ítéletre (C-18/95, EU:C:1999:22, 57. pont) és a Landtová-ítéletre (C-399/09, EU:C:2011:415, 51. pont) hivatkozással felveti mindazonáltal azt a kérdést, hogy amennyiben megállapítást nyert az uniós joggal ellentétes hátrányos megkülönböztetés, és amíg az egyenlő bánásmódot visszaállító intézkedéseket nem fogadják el, az egyenlő bánásmód elvének tiszteletben tartása nem csak úgy biztosítható-e, ha a hátrányos helyzetbe hozott kategóriába tartozó személyeknek biztosítják ugyanazokat az előnyöket, amelyekben a kedvezményezett kategóriába tartozó személyek részesülnek.
- 94 Először is, meg kell állapítani, hogy a nemzeti bíróság feladata, hogy levonja azokat a jogkövetkezményeket, amelyek az alapügy tárgyát képezőhöz hasonló jogszabály 2000/78 irányelvvel való össze nem egyeztetetőségének megállapításából következnek.
- 95 Másodsorban, ami a Terhoeve-ítéletet (EU:C:1999:22) és a Landtová-ítéletet (EU:C:2011:415) illeti, a Bíróság lényegében akként határozott, hogy amennyiben a nemzeti jog, az uniós jogot sértve, eltérő bánásmódot ír elő személyek egyes csoportjai tekintetében, és amíg az egyenlő bánásmódot visszaállító intézkedéseket nem fogadják el, az egyenlő bánásmód elvének tiszteletben tartása csak úgy biztosítható, ha a hátrányos helyzetbe hozott kategóriába tartozó személyeknek biztosítják ugyanazokat az előnyöket, mint amelyekben a kedvezményezett kategóriába tartozó személyek részesülnek. A Bíróság azt is kifejtette továbbá ezen ítéletek keretében, hogy az uniós jog helyes alkalmazása hiányában a kedvezményezett csoport tagjai tekintetében alkalmazott rendszer marad az egyetlen érvényes hivatkozási rendszer.
- 96 Hangsúlyozni kell, hogy e megoldás rendeltetése szerint kizárólag ilyen érvényes hivatkozási rendszer fennállása esetén alkalmazandó. Márpedig meg kell állapítani, hogy az alapügy tárgyát képezőhöz hasonló jogszabály keretében, amelynek keretében nem behatárolható a kedvezményezett köztisztviselők egy adott kategóriája, nincs ilyen hivatkozási rendszer. A köztisztviselők illetményéről szóló régi törvény 27. és 28. cikkét ugyanis valamennyi köztisztviselőre alkalmazni kellett felvételiük során, és – amint az a jelen ítélet 42. pontjából kitűnik – az ebből eredő hátrányosan megkülönböztető szempontok potenciálisan az összes köztisztviselőt érintették.

- 97 Következésképpen a jelen ítélet 93. és 95. pontjában hivatkozott ítélkezési gyakorlat nem ültethető át a kérdést előterjesztő bíróság elé terjesztett ügyekben.
- 98 Harmadsorban emlékeztetni kell arra, hogy a Bíróság állandó ítélkezési gyakorlata szerint azon elv, amely szerint az állam felelős az uniós jog megsértésével a magánszemélyeknek okozott, neki felróható kárért, szerves része az Unió alapját képező Szerződések rendszerének (lásd ebben az értelemben: Francovich és társai ítélet, EU:C:1991:428, 35. pont; Brasserie du pêcheur és Factortame ítélet, C-46/93 és C-48/93, EU:C:1996:79, 31. pont, valamint Transportes Urbanos y Servicios Generales ítélet, C-118/08, EU:C:2010:39, 29. pont).
- 99 E tekintetben a Bíróság úgy ítélte meg, hogy a jogsérelmet szenvedett magánszemélyek három feltétel együttes fennállásakor rendelkeznek kártérítéshez való joggal, nevezetesen, ha a megsértett uniós jogi szabály célja, hogy a magánszemélyeket jogokkal ruházza fel, e szabály megsértése kellően súlyos, és fennáll a közvetlen okozati összefüggés e jogsértés és a jogsérelmet szenvedett magánszemélyek kára között (lásd ebben az értelemben: Transportes Urbanos y Servicios Generales ítélet, EU:C:2010:39, 30. pont).
- 100 Főszabályként a nemzeti bíróságoknak kell alkalmazniuk ezeket a tagállamoknak az általuk a magánszemélyeknek az uniós jog megsértésével okozott károk miatti felelősségének a megállapítását lehetővé tevő feltételeket, összhangban a Bíróság által ezen alkalmazás tekintetében adott iránymutatásokkal (lásd: Test Claimants in the FII Group Litigation ítélet, C-446/04, EU:C:2006:774, 210. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).
- 101 Ami az első feltételt illeti, elegendő azt megállapítani, hogy a 2000/78 irányelv 2. cikkének (1) bekezdése, ugyanezen irányelv 1. cikkével összefüggésben értelmezve, általános jelleggel és egyértelműen tilt minden, objektíve nem igazolható, az alkalmazást és a munkafeltételeket illető, többek között a munkavállaló életkorán alapuló közvetlen vagy közvetett hátrányos megkülönböztetést. E rendelkezések célja a tagállamokkal szemben érvényesíthető jogok ruházása a magánszemélyekre.
- 102 Ami a második feltételt illeti, a Bíróságnak már alkalma nyílt annak pontosítására, hogy az uniós jog kellően súlyos megsértése akkor állapítható meg, ha magában foglalja a mérlegelési jogkörre vonatkozóan előírt korlátoknak a tagállam általi nyilvánvaló és jelentős mértékű megsértését, és e vonatkozásban figyelembe kell venni a megsértett szabály egyértelműségének és pontosságának fokát, valamint a megsértett szabály által a nemzeti hatóságok részére biztosított mérlegelési mozgásteret terjedelmét (Synthon-ítélet, C-452/06, EU:C:2008:565, 37. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat). A tagállam mérlegelési mozgásteret így lényeges szempontnak minősül az uniós jog kellően súlyos megsértésének megállapításához (Robins és társai ítélet, C-278/05, EU:C:2007:56, 72. pont).
- 103 A jelen ügyben a nemzeti bíróságnak annak értékelése során, hogy a 2000/78 irányelv 2. cikkének az érintett tagállam általi megsértése kellően súlyos volt-e, tekintetbe kell vennie azt, hogy ezen irányelv 6. cikke (1) bekezdésének első albekezdése a tagállamok számára az életkoron alapuló közvetlen eltérő bánásmódot magukban foglaló intézkedések előírására vonatkozóan szabadságot, illetve például a szociál- és foglalkoztatáspolitikai területét érintő célok, valamint e kitűzött célok elérésére alkalmas intézkedések megválasztása terén széles mérlegelési mozgásteret biztosít.
- 104 Meg kell állapítani, hogy a tagállamok 2000/78 irányelv 2. cikkének (2) bekezdéséből és 6. cikkének (1) bekezdéséből eredő kötelezettségének jellege és terjedelme egy olyan nemzeti szabályozás tekintetében, mint amilyen a köztisztviselők illetményéről szóló régi törvény, a Hennigs és Mai ítélet (EU:C:2011:560) kihirdetésétől kezdve világosan és pontosan meg volt határozva.
- 105 E tekintetben emlékeztetni kell arra, hogy noha azon értelmezés, amelyet a Bíróság előzetes döntéshozatal iránti kérelem keretében uniós jogszabályra vonatkozóan kifejt, szükség esetén megmagyarázza és pontosítja e szabály jelentését és terjedelmét, ahogyan azt a hatálybalépésének

időpontjától értelmezni és alkalmazni kell, illetőleg értelmezni és alkalmazni kellett volna (lásd különösen: RWE Vertrieb ítélet, C-92/11, EU:C:2013:180, 58. pont), a bíróság feladata annak értékelése, hogy a tagállamok 2000/78 irányelv 2. cikkének (2) bekezdéséből eredő kötelezettségeinek jellege és terjedelme egy, az alapügy tárgyát képezőhöz hasonló nemzeti szabályozás tekintetében mindazonáltal csak a Hennigs és Mai ítélet kihirdetésétől, azaz 2011. szeptember 8-ától kezdve tekinthető-e világosan és pontosan meghatározottnak (lásd analógia útján: Hogan és társai ítélet, C-398/11, EU:C:2012:272, 51. és 52. pont). Adott esetben ezen időpontot megelőzően a kellően súlyos jogsértés hiánya megállapításának lenne helye.

- 106 Ami az állam uniós jog megsértéséből eredő felelőssége megállapíthatóságának harmadik feltételét illeti, a kérdést előterjesztő bíróság feladata annak vizsgálata, hogy – amint az a Bíróság előtt benyújtott ügyiratokból kitűnni látszik – közvetlen okozati összefüggés áll-e fenn az említett jogsértés és az alapeljárás felperesei által esetlegesen elszenvedett sérelem között.
- 107 Következésképpen a kérdést előterjesztő bíróság feladata annak vizsgálata, hogy a Bíróság ítélkezési gyakorlata által meghatározott valamennyi feltétel teljesül-e ahhoz, hogy az uniós jog alapján a Németországi Szövetségi Köztársaság felelőssége megállapítható legyen.
- 108 A fentiekre tekintettel a negyedik előterjesztett kérdésre az alábbi választ kell adni:
- Az alapügyek körülményeihez hasonló körülmények között az uniós jog és különösen a 2000/78 irányelv 17. cikke nem írja elő, hogy a hátrányosan megkülönböztetett köztisztviselők részére az általuk ténylegesen kapott illetmény és a besorolási fokozatuk legmagasabb fizetési fokozata szerinti illetmény közötti különbségnek megfelelő összeget visszamenőlegesen megfizessék.
 - A kérdést előterjesztő bíróság feladata annak vizsgálata, hogy a Bíróság ítélkezési gyakorlata által meghatározott valamennyi feltétel teljesül-e ahhoz, hogy az uniós jog alapján a Németországi Szövetségi Köztársaság felelőssége megállapítható legyen.

A nyolcadik kérdésről

- 109 A hatodik és a hetedik kérdésre adott válaszra tekintettel a nyolcadik kérdést nem szükséges megválaszolni.

Az ötödik kérdésről

- 110 Ötödik kérdésével a kérdést előterjesztő bíróság lényegében arra keres választ, hogy az uniós joggal ellentétes-e egy, az alapjogviták tárgyát képezőhöz hasonló nemzeti szabály, amely azt írja elő, hogy a köztisztviselőnek a nem közvetlenül a törvényen alapuló pénzbeli juttatások iránti jogosultságát viszonylag rövid határidőn belül, mindenképpen a folyó költségvetési év végéig kell érvényesítenie.
- 111 Amint azt a főtanácsnok megállapította indítványának 111. pontjában, a 2000/78 irányelv 9. cikke úgy fogalmaz egyrészt, hogy a tagállamok biztosítják, hogy az ezen irányelv által előírt kötelezettségek betartására szolgáló jogi és/vagy közigazgatási eljárások minden olyan személy számára hozzáférhetőek legyenek, akik úgy érzik, hogy az egyenlő bánásmód elve alkalmazásának elmulasztása miatt őket sérelem érte, és másrészt hogy a tagállamok e kötelezettségei nem érintik az említett elvre vonatkozó keresetek határidőivel kapcsolatos nemzeti szabályokat. E megfogalmazásból következik, hogy az említett irányelvből eredő kötelezettségek betartására szolgáló eljárás megindításának határideje nem képezi az uniós szabályozás tárgyát.
- 112 E tekintetben emlékeztetni kell arra, hogy az állandó ítélkezési gyakorlatnak megfelelően, vonatkozó uniós szabályozás hiányában a tagállamok eljárási autonómiájának elve alapján ez utóbbiak belső jogrendjének feladata meghatározni a jogalanyok uniós jogból eredő jogai védelmének biztosítását

célzó jogorvoslat eljárás szabályait, azzal a feltétellel mindazonáltal, hogy e szabályok nem lehetnek kevésbé kedvezők, mint a megfelelő belső jogi keresetek (az egyenértékűség elve), és az uniós jogrend által biztosított jogok gyakorlását nem tehetik gyakorlatilag lehetetlenné vagy rendkívül nehézé (a tényleges érvényesülés elve) (lásd különösen: Meilicke és társai ítélet, C-262/09, EU:C:2011:438, 55. pont, valamint Pelati-ítélet, C-603/10, EU:C:2012:639, 23. pont).

- 113 Az egyenértékűség elvét illetően meg kell állapítani, hogy az alapügyek vonatkozásában egyetlen olyan tényező sem áll a Bíróság rendelkezésére, amely alapján vitatható lenne az alapügyek tárgyát képezőhöz hasonló szabálynak ezen elvvel való összeegyeztethetősége.
- 114 A tényleges érvényesülés elvét illetően a Bíróság a jogbiztonság érdekében elismerte az ésszerű jogvesztő jellegű keresetindítási határidők meghatározásának uniós joggal való összeegyeztethetőségét, amely egyaránt védi az érdekeltet és az érintett közigazgatást. Ugyanis az ilyen határidők nem olyan jellegűek, hogy gyakorlatilag lehetetlenné vagy rendkívül nehézé tennék az Unió jogrendje által biztosított jogok gyakorlását (Meilicke és társai ítélet, EU:C:2011:438, 56. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).
- 115 A fentiekből az következik, hogy az ötödik előterjesztett kérdésre azt a választ kell adni, hogy az uniós joggal nem ellentétes egy, az alapjogviták tárgyát képezőhöz hasonló nemzeti szabály, amely azt írja elő, hogy a köztisztviselőnek a nem közvetlenül a törvényen alapuló pénzbeli juttatások iránti jogosultságát viszonylag rövid határidőn belül, mindenképpen a folyó költségvetési év végéig kell érvényesítenie, amennyiben e szabály nem sérti sem az egyenértékűség elvét, sem a tényleges érvényesülés elvét. A kérdést előterjesztő bíróság feladata annak vizsgálata, hogy az alapügyekben teljesülnek-e ezek a feltételek.

A költségekről

- 116 Mivel ez az eljárás az alapeljárásban részt vevő felek számára a kérdést előterjesztő bíróság előtt folyamatban lévő eljárás egy szakaszát képezi, ez a bíróság dönt a költségekről. Az észrevételeknek a Bíróság elé terjesztésével kapcsolatban felmerült költségek, az említett felek költségeinek kivételével, nem téríthetők meg.

A fenti indokok alapján a Bíróság (második tanács) a következőképpen határozott:

- 1) **A foglalkoztatás és a munkavégzés során alkalmazott egyenlő bánásmód általános kereteinek létrehozásáról szóló, 2000. november 27-i 2000/78/EK tanácsi irányelv 3. cikke (1) bekezdésének c) pontját akként kell értelmezni, hogy a köztisztviselők díjazásának feltételei ezen irányelv hatálya alá tartoznak.**
- 2) **A 2000/78 irányelv 2. cikkét és 6. cikkének (1) bekezdését akként kell értelmezni, hogy azokkal ellentétes egy olyan, az alapügy tárgyát képezőhöz hasonló nemzeti intézkedés, amelynek értelmében a köztisztviselő felvételekor az alapilletményére vonatkozó fizetési fokozatot az adott besorolási fokozaton belül életkora függvényében kell meghatározni.**
- 3) **A 2000/78 irányelv 2. cikkét és 6. cikkének (1) bekezdését akként kell értelmezni, hogy azokkal nem ellentétes az alapügy tárgyát képezőhöz hasonló nemzeti jogszabály, amely az e jogszabály hatálybalépését megelőzően kinevezett köztisztviselők új illetményrendszer valamely fokozatába történő átsorolásának módját úgy határozza meg, hogy egyrészt azt írja elő, hogy az új besorolásuk szerinti fizetési fokozat kizárólag az általuk a régi illetményrendszer alapján kapott alapilletmény összege alapján határozandó meg, noha e rendszer a köztisztviselő életkoron alapuló hátrányos megkülönböztetésén nyugodott, másrészt hogy a magasabb fokozatokba történő további előrelépés ezt követően csak az említett jogszabály hatálybalépése óta szerzett tapasztalattól függ.**

- 4) Az alapügyek körülményeihez hasonló körülmények között az uniós jog és különösen a 2000/78 irányelv 17. cikke nem írja elő, hogy a hátrányosan megkülönböztetett köztisztviselők részére az általuk ténylegesen kapott illetmény és a besorolási fokozatuk legmagasabb fizetési fokozata szerinti illetmény közötti különbségnek megfelelő összeget visszamenőlegesen megfizessék.

A kérdést előterjesztő bíróság feladata annak vizsgálata, hogy a Bíróság ítélkezési gyakorlata által meghatározott valamennyi feltétel teljesül-e ahhoz, hogy az uniós jog alapján a Németországi Szövetségi Köztársaság felelőssége megállapítható legyen.

- 5) Az uniós joggal nem ellentétes egy, az alapjogviták tárgyát képezőhöz hasonló nemzeti szabály, amely azt írja elő, hogy a köztisztviselőnek a nem közvetlenül a törvényen alapuló pénzbeli juttatások iránti jogosultságát viszonylag rövid határidőn belül, mindenképpen a folyó költségvetési év végéig kell érvényesítenie, amennyiben e szabály nem sérti sem az egyenértékűség elvét, sem a tényleges érvényesülés elvét. A kérdést előterjesztő bíróság feladata annak vizsgálata, hogy az alapügyekben teljesülnek-e ezek a feltételek.

Aláírások